

М. В. Шепітько

**КРИМІНАЛЬНА
ЮСТИЦІЯ
В ЛАТИНСЬКИХ
ВИСЛОВАХ
І ТЕРМІНАХ**

Словник-довідник

Харків
«Право»
2020

УДК 343.2.7(038)

Ш48

Шепітько М. В.

Ш48 Кримінальна юстиція в латинських висловах і термінах : слов.-довід. / М. В. Шепітько. — Харків : Право, 2020. — 180 с.

ISBN 978-966-937-792-0

Словник-довідник містить 1000 латинських висловів і термінів кримінально-правового, процесуального та криміналістичного спрямування з перекладом на українську мову. Читачу запропоновано зручний алфавітно-предметний покажчик, який дозволяє швидко знайти необхідний термін або висловлювання.

Для наукових співробітників, викладачів, студентів закладів вищої освіти, а також представників органів кримінальної юстиції.

УДК 343.2.7(038)

ISBN 978-966-937-792-0

© Шепітько М. В., 2020

© Видавництво «Право», 2020

ПЕРЕДМОВА

Пропоноване видання є авторською колекцією латинських висловів і термінів із перекладом на українську мову у вигляді словника. Опублікування цієї роботи зумовлене необхідністю підвищення компетентності та розширення бази знань як досвідченого юриста, так і фахівця-початківця. Корисним словник буде також для отримання інформації про розвиток основних принципів, правових інститутів, тенденцій кримінального права, процесу та криміналістики. Це довідкове видання можна використовувати під час підготовки до виступів у межах змагального кримінального процесу. Також воно стане у пригоді науковим співробітникам та викладачам під час здійснення науково-педагогічної діяльності.

У виданні міститься 1000 латинських висловів і термінів, які систематизовані

автором-укладачем в алфавітному порядку. Вони переважно застосовуються у діяльності вчених та представників правозастосовної практики. При цьому деякі з латинських висловів стали класичними принципами наук кримінально-правового циклу, а деякі – були забуті та фактично втрачені. Тому мета цієї роботи – відновити історичний зв'язок між минулим і сьогоденням, що, можливо, дозволить переглянути окремі положення чинного законодавства та вкаже на наявні прогалини у правозастосуванні й наукових пошуках.

Для зручності пошуку потрібного висловлювання або терміна пропонується алфавітно-предметний покажчик, що складається з ключових слів та початкової латинської літери висловлювання або терміна та номера, під яким він відображається в основному тексті словника.

Словник-довідник може бути корисним для наукових співробітників, викладачів, студентів закладів вищої освіти, а також суддів, адвокатів, прокурорів, слідчих, інших представників органів кримінальної юстиції та широкого кола зацікавлених осіб.

**КРИМІНАЛЬНА ЮСТИЦІЯ
У ВИСЛОВАХ І ТЕРМІНАХ
НА ЛАТИНІ: РЕАЛЬНИЙ
ЗВ'ЯЗОК МІЖ МИНУЛИМ
І СЬОГОДЕННЯМ
ЮРИСПРУДЕНЦІЇ**

Підготовлене доктором юридичних наук, доцентом М. В. Шепітьком довідкове видання «Кримінальна юстиція в латинських висловах і термінах» є серйозним допоміжним засобом в сучасній класичній вищій юридичній освіті та науці. Це обумовлене тим, що серед навчальних дисциплін, що викладаються в сучасних вищих юридичних навчальних закладах, простежується певна прогалина у вивченні латини майбутніми юристами. Між тим, латинська мова в її юридичних висловах і термінах є не тільки приємним лінгвістичним додатком у виступах ораторів, які прагнуть звернути увагу на витонченості висловлювань або фаховість

своєї промови. Латина з юриспруденції, передусім, є теоретичним і методологічним підґрунтям усіх галузей права, і головне, як наслідок — усвідомлення сучасними юристами усієї глибини правових та спеціальних знань, що дійшли до сучасника ще від юристів-пращурів зі Стародавнього Риму. Латинські вислови та терміни становлять зміст і криються в нормах багатьох законодавчих актів, правових інститутах та визначальних засадах юридичних наук, навчальних дисциплін і практичної юриспруденції.

Формування майбутнього науковця або практикуючого юриста з фундаментальною підготовкою з права є неможливим без опанування правової термінології та класичних висловів на латині. На сучасному етапі розвитку держави та права латина стає більш вживаною у наукових дослідженнях та практиці юриста. Це стало наслідком прийняття низки нових законів, зокрема, Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України. В останньому вперше на такому рівні використано термін «*in absentia*» в контексті «заочного правосуддя». Ще більш важливим стало визнання практики

Європейського суду з прав людини одним із джерел права в Україні, що фактично призвело до значного «занурення» як правової доктрини, так і правозастосовної практики у правові традиції європейського співтовариства, представники якого не мали (на відміну від українських та інших правників на теренах «пострадянського простору») значних історичних «провалів» у вивченні та використанні термінів, понять, висловів давньоримського права на латині у дослідницькій і практичній діяльності юристів.

У переважній більшості представлені автором-укладачем довідкового видання «Кримінальна юстиція в латинських висловах і термінах» вислови та терміни, знайшли історичне відображення в класичних правових формулах та принципах і знайшли закріплення в різних джерелах права. Багато хто з правозастосувачів навіть не здогадується наскільки стародавніми та такими, що мають витоки з давньоримського права, є підходи і принципи правові установчі положення, закріплені на національних мовах в окремих нормах та інститутах сучасного права та законодавства.

Автор зібрав значну та оптимальну кількість висловів і термінів латинською мовою, обмежуючи предмет довідника кримінальним правом, кримінальним процесуальним правом та криміналістикою, що надає йому риси предметності та компактності. При цьому особливе місце зайняло безперечно кримінальне право, яке фактично в кожному латинському вислові або терміні, що його стосується, стало класичним і знайшло своє відображення в сучасному Кримінальному кодексі України. Це такі терміни та вислови на латині як «Corpus delicti», «Modus operandi», «Nullum crimen et nulla poena sine lege», «Non bis in idem» та багато інших, без змісту яких навіть неможливо уявити термінологічну систему сучасної науки та галузі права. У цьому виданні можна знайти вислови, які мають навчальний, а інколи й повчальний характер, що можуть слугувати порадиниками в повсякденній роботі судді, прокурора, адвоката або іншого практикуючого юриста, який працює у сфері кримінальної юстиції.

У цілому латинські висловлювання мають значне філософське підґрунтя, оскільки включають у себе мудрість життя, практич-

ний досвід десятків і сотень поколінь юристів світу, головним чином, Давнього Риму, які успішно вирішували юридичні проблеми подібні проблемам сьогодення та залишили поради майбутнім фахівцям. Саме тому знання латинських висловів та термінів давньоримського права прокладає невидимий місток між давнім минулим та сучасним, термінологічно та змістовно пов'язує національне законодавство з міжнародним, а також об'єднує національну юридичну термінологію з іноземною в усіх її відмінностях та єдності.

Цінністю цієї роботи є не тільки сама ідея зібрання таких латинських висловів та термінів в одному виданні, але й обмеження його циклом кримінально-правових наук. Важливим став авторський підхід у формуванні своєрідних ключів користування виданням у вигляді зручного алфавітно-предметного покажчика, а також єдиної нумерації термінів та висловів на латині, що спрощує та максимально прискорює роботу із довідником.

*Доктор юридичних наук, професор,
академік Національної академії
правових наук України
М. І. Панов*

A

1. **A contrario**
(метод доведення) від зворотного
2. **A fortiori**
тим більше; і поготів; тим паче¹; висновок від менш визначеного до більш доведеного
3. **A maiore ad minus**
за більшим робити висновок про менше
4. **A minori ad majus**
за меншим робити висновок про більше
5. **A posse ad esse non valet cosequentia**
з можливого не слід робити висновок про дійсне
6. **A posteriori**
на підставі досвіду; емпіричний

¹ Особа, яка невинувата у вчиненні нетяжкого злочину, тим паче невинувата й у більш тяжкому злочині цього роду.